

מדד השלום נובמבר 2017

פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

השיח הציבורי נסוב בחודש נובמבר סביב מגוון רחב של נושאי פנים וחוץ, ולפיכך בסקר הנוכחי התייחסנו ליותר נושאים מכרגיל. נתחיל בנושא הוויכוח סביב "חוק ההמלצות".

נגד חוק ההמלצות: בימים אלה מוגשת לכנסת הצעת חוק לפיה בסיום חקירה בתיק, המשטרה תגיש לפרקליטות המדינה רק את ממצאי החקירה אבל לא את חוות דעתה האם יש או אין מקום להעמיד לדין את הנחקר. שאלנו: "האם לדעתך נכון או לא נכון להגביל את המשטרה או שיש להמשיך במצב הקיים שבו היא גם מגישה את חוות דעתה לגבי העמדה לדין של הנחקר?" מצאנו שרוב הציבור היהודי (59%) תומך בהמשך המצב הקיים וכך גם רוב - גדול אף יותר - בציבור הערבי (62%). פילוח של המשיבים היהודים לפי מיקום עצמי על הרצף ימין-שמאל העלתה כי רק בקרב מי שהגדירו עצמם ימין, עלה שיעור התומכים בחוק על שיעור המתנגדים לו (46.5% לעומת 35%). בכל שאר הקבוצות – ימין מתון, מרכז, שמאל מתון ושמאל, עלה שיעור המתנגדים על שיעור התומכים בחוק.

נגד הדחת ח"כ בגין מוועדת הפנים: בהקשר זה, ביקשנו לדעת מה חושב הציבור על הדחתו של חבר הכנסת בני בגין מוועדת הפנים בנימוק שעמדתו שהחוק יחול רק על חקירות שעדיין לא החלו, מנוגדת לעמדת סיעת הליכוד. שאלנו: "לדעתך, במסגרת הדיון בהצעות חוק, חברי הכנסת צריכים להביע את דעתם או להיצמד לעמדת הסיעה שמטעמה הם יושבים בכנסת?" עמדת הציבור היהודי בשאלה זו נחרצת: רוב ברור (67%) סבורים כי שחבר הכנסת צריך להביע את עמדתו ולא להיצמד לעמדת הסיעה. בקרב המרואיינים הערבים הרוב בשאלה זו היה גדול עוד יותר: 85% סברו כי על חבר הכנסת להביע את עמדתו הוא.

מכאן עברנו לנושא השני שהסעיר את הרוחות לאחרונה: יחסי ישראל עם הקהילה היהודית בארה"ב.

המאחד רב על המפריד בין יהודי ישראל ליהודי ארה"ב: קרוב למחצית מהציבור היהודי (47.5%) חושבים כי מה שמאחד את היהודים הישראלים עם היהודים האמריקנים חזק יותר ממה שמבדיל ביניהם. מיעוט זעיר בלבד (12.5%) גורס שהמפריד רב על המאחד ואילו כרבע חושבים כי המאחד והמבדיל חזקים באותה מידה. בציבור הערבי השיעור הגבוה יותר (37.5%) סבורים כי המאחד רב על המפריד, 21% סבורים כי המפריד רב מן המאחד ו-22% סבורים כי המפריד והמאחד חזקים באותה מידה. באופן מפתיע משהו לא מצאנו בשאלה זו הבדל בין המרואיינים היהודים שמיקמו את עצמם בימין, במרכז או בשמאל.

היחסים חשובים יותר לישראל: בתשובה לשאלה "למי חשוב יותר שהקשר בין ישראל ליהודי ארה"ב יהיה קרוב וטוב - לישראל או ליהודי ארה"ב?" התקבל בקרב המרואיינים היהודים דפוס התשובות הבא: השיעור הגבוה ביותר (49%) השיבו שהקשר חשוב יותר לישראל, 12% גרסו שהוא חשוב יותר ליהודי ארה"ב ו-35% ענו שהוא חשוב לשני הצדדים באותה מידה. במילים אחרות, יש יתרון מספרי, אבל לא רוב של ממש המעריכים כי מבחינתה של ישראל הקשר עם יהדות ארה"ב חיוני יותר מאשר מבחינת הקהילה היהודים האמריקנית. כאן מצאנו הבדלים משמעותיים בין המחנות הפוליטיים: בקרב מי שהגדירו עצמם ימין כ-42% בלבד סברו כי היחסים חשובים יותר לישראל, שעה שבמרכז ובשמאל היה רוב לסבורים כך (בהתאמה: 56%

וכ-63%). בציבור הערבי מצאנו רוב של ממש (65%) למעריכים כי הקשר הוא חיוני יותר לישראל מאשר ליהודי ארה"ב.

אין להתחשב ביהודי ארה"ב בקביעת מדיניות בעניינים פנים-ישראליים: למרות ההערכה הרווחת בדבר חשיבות הקשר עם יהודי ארה"ב, לשאלה עד כמה, אם בכלל, צריכה ממשלת ישראל להתחשב בדעתם של יהודי ארה"ב בהחלטות לגבי נושאים פנימיים, כגון המעמד הדתי בארץ של הרפורמים והקונסרבטיבים, השיבו רוב (55%) המרואיינים היהודים בשלילה. רק 39% תמכו בדעה שעליה להתחשב בדעתם בעניינים שכאלה. פילוח של התשובות לפי מיקום עצמי על הרצף ימין-שמאל העלה כי בימין יש רוב לסבורים שאין להתחשב בעמדת יהודי ארה"ב בשאלות פנים-ישראליות ואילו בקרב המרכז והשמאל יש רוב הסבורים שיש להתחשב בעמדתם. הציבור הערבי היה חצוי בדעותיו בנושא עם יתרון קל למי שסברו כי ישראל צריכה להתחשב בעמדותיהם של יהודי ארה"ב: 48% היו בעד התחשבות שכזו ו-46% נגדה. מן הסתם יש לדבר קשר לעמדות הליברליות של רבים מן היהודים האמריקנים וארגונייהם המקדישים בשנים האחרונות תשומת לב רבה לערבים אזרחי ישראל ואף משקיעים ממון רב בפיתוח מפעלים חינוכיים ואחרים במגזר הערבי.

חוטובלי צדקה? ביטוי ספציפי יותר למורכבות היחסים בין שתי הקהילות ניתן למצוא בתגובות הציבור לדברים שאמרה לאחרונה סגנית שר החוץ חוטובלי, כי רוב יהודי ארה"ב לא מבינים את ישראל כיון שהם "מעולם לא שלחו את ילדיהם להילחם עבור ארצם" וכי הם לא מרגישים אך זה "לחווה את הדברים שישראל מתמודדת אתם באופן יום-יומי". 51% מהמרואיינים היהודים הסכימו עם דבריה שעה ש-45% לא הסכימו עמה. חלוקה לפי מיקום עצמי על הרצף ימין-שמאל העלתה כצפוי רוב למצדדים בחוטובלי בקבוצות הימין ורוב שאינם מצדדים בה במרכז ובשמאל. המרואיינים הערבים היו חצויים בשאלה זו עם שיעור גבוה של מי שלא היתה להם דעה ברורה בנושא.

לא לפטר את חוטובלי: רוב גדול בקרב המרואיינים היהודים (71%) חושבים שנתניהו לא צריך לקבל את הדרישה של מנהיגים יהודים אמריקנים לפטר את סגניתו מתפקידה. במילים אחרות, הציבור היהודי מתנגד ברובו להתערבות של יהודי ארה"ב בענייניה הפנימיים של ישראל גם כשלא מדובר בנושאים הקשורים לדת. באף אחד מן המחנות הפוליטיים לא מצאנו רוב לתמיכה בהיענות לדרישה של מנהיגים יהודים אמריקנים לפטר את חוטובלי, כאשר ההתנגדות לכך חזקה במיוחד בקרב מי שהגדירו עצמם ימין פוליטי.

הנושא השלישי שבדקנו בסקר החודש הוא מדיניות נתניהו בנוגע לאיראן.

יש עדיין איום איראני: רוב גדול בציבור היהודי (77%) מסכים עם אזהרותיו של נתניהו כי גם לאחר חתימת ההסכם עם מדינות המערב המגביל את הפיתוח הגרעיני של איראן, היא קרובה לפתח יכולת גרעינית שתאיים על קיומה של ישראל. בקרב הערבים יש רוב קטן, 53% שאינם מסכימים עם עמדתו זו של נתניהו.

פוטין לא מביא את בטחון ישראל בחשבון: רוב גורף בציבור היהודי (87%) מחזיקים בדעה כי פוטין, חרף הקשרים ההדוקים לכאורה בינו לבין ראש הממשלה נתניהו, לא לקח בחשבון את נושא בטחונה של ישראל כשתכנן וחתם על הסכם בוועידת הפסגה בנושא עתידה של סוריה בהשתתפות נשיאי איראן וטורקיה שבו הוסכם כי כוחות הקשורים לאיראן יוכלו לשבת במרחק לא גדול מהגבול בין סוריה וישראל. בציבור הערבי

רוב קטן (51%) סבורים כי פוטין כן הביא את בטחון ישראל בחשבון (גם בשאלה זו שיעור גדול בחרו באפשרות לא יודע)

נוכחות כוחות איראניים קרוב לגבול מסכנת את ישראל: שאלנו: "עד כמה מסכנת נוכחות של כוחות קשורים לאיראן בקרבת הגבול בין ישראל וסוריה". שוב רוב גדול מאוד בין המרואיינים היהודים (86%) השיבו שנוכחות כזאת מסכנת את בטחונה של ישראל. המרואיינים הערבים היו חצויים בשאלה זו.

נתניהו נכשל או הצליח בעניין הטיפול באיום האיראני? הציבור היהודי חצוי בין מי שמסכימים שנתניהו נכשל במדיניות שלו והראיה לכך הוא ההסכם שנחתם עם איראן בעבר וההסכם שנחתם כעת בניצוחו של פוטין, בנושא האיראני (47%) לבין מי שאינם מסכימים שהיא נכשלה (45%). פילוח לפי מיקום עצמי על הרצף ימין-שמאל העלה כי בימין רק כשליש חושבים שנתניהו נכשל לעומת רוב של כשני שלישים ומעלה במרכז ובשמאל. בציבור הערבי כשלושה רבעים סבורים כי נתניהו נכשל בנושא זה.

הנושא הרביעי שבדקנו החודש נוגע לדחיית בקשת החנייה של אלמור אזריה על ידי הנשיא ריבלין, דחייה שנתקלה כזכור בגלים גבוהים של דברי נאצה כלפי הנשיא.

התנגדות להחלטת הנשיא לדחות את בקשת החנייה של אזריה: לדעת רוב (53%) הציבור היהודי החלטת הנשיא לדחות את בקשת החנייה של אזריה לא הייתה נכונה, שעה ש-38% חושבים שהייתה נכונה. פילוח לפי מחנות פוליטיים העלה כי בקרב מי שהגדירו עצמם ימין היה רוב עצום למחזיקים בדעה זו לעומת מיעוט בלבד במרכז ובשמאל.

ההתבטאויות נגד ההחלטה מחוץ לגבולות חופש הביטוי: למרות שכאמור הרוב בציבור היהודי סבור שהחלטת הנשיא לא הייתה נכונה, הרי שרוב גדול יותר (62%) כאן מחזיקים בדעה שהפרסומים ברשת, כגון תמונות של ריבלין חובש כאפייה ערבית, והודעות כמו "ריבלין בוגד", שהועלו על ידי חלק מאלה שכעסו על ההחלטה, אינן נכללות במסגרת חופש הביטוי. בקרב כל המחנות הפוליטיים עלה שיעור הסבורים כך על שיעורם של אלה שסברו כי ההתבטאויות הללו הן עדיין במסגרת המותרת תחת הכלל של חופש הביטוי הדמוקרטי. גם בציבור הערבי היה רוב (56%) שהשיבו כי ההתבטאויות הללו נגד ריבלין חצו את גבול המותרת במסגרת חופש הביטוי הדמוקרטי.

לא ברור מי סחף את מי השרים את הציבור או הציבור את השרים: בהקשר זה שאלנו איזה משתי הטענות הבאות נכונה יותר: הטענה כי מי שכתבו את ההתבטאויות הקשות נגד הנשיא נסחפו אחרי הדברים הקשים שאמרו נגדו שרים וחברי כנסת, או הטענה כי השרים וחברי הכנסת הם שנסחפו אחרי ההתלהמות של חלקים בציבור נגד ריבלין. התשובות שהתקבלו מעידים על פיזור רב בעמדות הציבור היהודי בשאלה זו: 20% ענו שהציבור נסחף אחרי הפוליטיקאים, 22% שהפוליטיקאים נסחפו אחרי ההתלהמות של חלקים בציבור, 39% שההיסחפות הייתה הדדית, ו-19% לא ידעו. בקרב הערבים 44% טוענים שהציבור נסחף אחרי חברי הכנסת, בעוד 15% טוענים ההיפך ו-25% טוענים שההיסחפות הייתה הדדית.

סמכות החנייה צריכה להישאר בידי הנשיא בלבד: רוב הציבור היהודי (61%) מתנגדים ליוזמה של חברי כנסת מסוימים להגיש הצעת חוק שלפיו לא רק הנשיא יהיה רשאי לתת חנייה למי שנדונו למאסר, כפי שנהוג

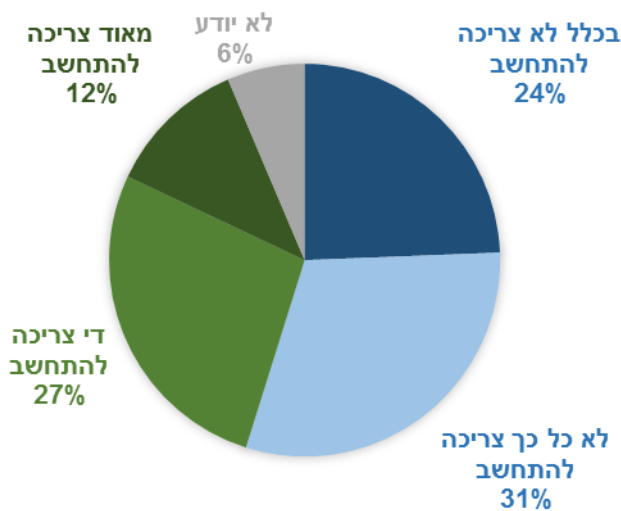
כיום, אלא גם לכנסת תהיה סמכות כזאת. במילים אחרות, הציבור עושה הבחנה ברורה בין יחסו למוסד הנשיאות לבין יחסו להחלטות ספציפיות המתקבלות על ידו.

הנושא החמישי והאחרון שבו עסקנו בסקר זה הוא ההתנגשות בין ארגון "שוברים שתיקה" לפרקליטות המדינה.

מאמינים יותר לפרקליטות המדינה: לשאלה "למי אתה מאמין יותר: לדובר ארגון 'שוברים שתיקה', דין יששכרוף, שהעיד שבעת ששירת כחייל בשטחים הוא היכה קשה בלי סיבה פלסטיני או לפרקליטות המדינה שחקרה את העניין והגיעה למסקנה שזו עדות שקר?" השיבו הרוב בין המרואיינים היהודים (61%) כי הם מאמינים יותר לפרקליטות המדינה. רק 9%, רובם המכריע כצפוי ממי שמיקמו עצמם בשמאל, ענו שהם מאמינים יותר ליששכרוף. 16% ענו שאינם מאמינים לאף אחד מן הצדדים במחלוקת. בקרב הערבים השיעור הגבוה יותר (44%) מאמינים יותר ליששכרוף שעה שרק 24% מאמינים יותר לפרקליטות המדינה.

חקירת הפרקליטות לא נועדה להכפיש את "שוברים שתיקה": לשאלה "יש הטוענים כי בלחץ של גורמים פוליטיים מהימין, הפרקליטות לא חקרה לעומק את העדות של יששכרוף כדי ליצור רושם כללי בציבור שעדויות ארגון שוברים שתיקה הן עדויות שקר. לדעתך, האם הטענה הזו לגבי איכות החקירה שניהלה הפרקליטות היא נכונה או לא נכונה?" השיבו רוב המרואיינים היהודים (49%) כי טענה זו אינה נכונה ואילו 28% שהטענה נכונה. לא מצאנו קשר ברור בין המענה לשאלה זו למיקום על הרצף ימין-שמאל.

תרשים החודש: עד כמה אם בכלל צריכה ממשלת ישראל להתחשב בדעתם של יהודי ארצות הברית כשהיא מקבלת החלטות לגבי נושאים פנימיים כמו למשל, המעמד הדתי בארץ של הרפורמים והקונסרבטיבים? (% , יהודים)

מדד המשא ומתן: 47.5 (יהודים - 46.5)

מדד השלום נערך בחסות תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים (אוניברסיטת תל אביב) ומרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות של המכון הישראלי לדמוקרטיה. הסקר נערך בטלפון ובאינטרנט על ידי מכון המחקר "מדגם" בתאריכים 28-29 בנובמבר 2017, בקרב 600 מרואיינים, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת בישראל בגילאי 18 ומעלה. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם - $\pm 4.1\%$ ברמת בטחון של 95%. ניתוחים סטטיסטיים: גב' יסמין אלקלעי.

<http://www.peaceindex.org>